

Erstattar rundskriv F-02-24

Dykkar ref

Vår ref
25/5717

Dato
21.11.2025

F-01-25 Forskrift om opptak til høgare utdanning

Kunnskapsdepartementet fastsette 21. november 2025 endringar i forskrift om opptak til høgare utdanning (opptaksforskrifta) med heimel i lov 8. mars 2024 nr. 9 om universiteter og høyskoler (uhl.) Fleire av endringane er av strukturell eller teknisk karakter. Endringane i forskrifta vert gjort kjent i Norsk Lovtidend og publisert på Lovdata.no.

Forskrifta gjeld for opptak til all grunnutdanning, også lokale opptak, mindre emne og opptak til private høgskular sjølv om desse ikkje deltek i den nasjonale opptaksmodellen (NOM) gjennom Samordna opptak.

Nokre av endringane er:

I kapittel 4 om spesielle opptakskrav er det gjort tre endringar for spesifikke studium/grupper av studium. § 4-2 andre ledd, som tidlegare berre galdt spesielle opptak til bioingeniørutdanningar, er endra til òg å omfatte bachelorstudium i biovitenskap og laboratorieteknologi ved Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet. Vidare er det i § 4-3 femte ledd lagt til to nye studium som skal omfattast av dei spesielle opptakskrava ved Universitetet i Oslo: «Matematikk: teoretisk og anvend matematikk» og «Matematikk: data, modellering og berekningar».

Det er også gjort ei endring og ei forenkling av § 4-5 som gjeld spesielle opptakskrav til enkelte økonomiske og administrative fag. Føresegna er endra frå å ha tre ledd til å berre ha eitt ledd. Det er no eit ledd med eit valfritt opptakskrav for økonomiske og administrative fag med to alternativ: anten krav om matematikk R1 eller matematikk S1 + S2, eller krav om minimum karakteren 4,0 i fellesfaget matematikk med eit omfang på 224 timar eller tilsvarande. Det er valfritt for institusjonane om dei vil nytte seg av kravet eller ikkje. Ved

endringar som institusjonane kan fastsette sjølv i opptakskrav eller rangeringsreglar for studium i det samordna opptaket, skal institusjonane oppdatere informasjon til søkjarar samt informere Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse (HK-dir) minst eitt år før endringane tek til å gjelde.

I § 4-9 er ledd o) fjerna der Høgskulen i Volda tidlegare hadde krav om opptaksprøve til sitt bachelorstudium i musikk. I § 4-10 er (9) sletta der Nord universitet tidlegare hadde krav om opptaksprøve til tre studium innan filmproduksjon.

I vedlegg I er det gjort endringar i krava til generell studiekompetanse for søkjarar med armensk, kambodsjansk og laotisk vidaregåande opplæring.

I vedlegg II er det gjort endringar i omrekningstabellane for dessa landa: Egypt, Hong Kong, Skottland, Mexico, Hellas, Kina, Nepal, India, Latvia, Canada (New Brunswick), Sør-Afrika og Nederland. Kunnskapsdepartementet og HK-dir har saman med franske myndigheiter satt ned ein felles komité som skal vurdere forslag til ny omrekningstabell for omrekning av karaktergjennomsnitt frå fransk baccalauréat. Ein ny tabell for omrekning av IB-diplom er ennå ikkje fastsatt av HK-dir. Når det føreligg nye omrekningstabellar vil dette bli varsla.

Kunnskapsdepartementet har vedteke ei ny opptaksforskrift som trer i kraft 1. januar 2027, som vil gjelde frå og med studieåret 2027–2028. Dei største endringane har overgangsreglar, slik at dei først trer i kraft ved opptaket til studieåret 2028–2029. I den nye forskrifta er tilleggspoeng til det underrepresenterte kjønn i dagens § 7-9, erstatta med kvotar for sikre eit visst tal studentar av begge kjønn (sjå § 5-12), på studium kor kjønnsbalansen er stor. Departementet gjer institusjonane merksame på at dei må søke departementet innan 1. mars 2026, for å kunne ta i bruk slike kvoter frå og med opptaket i 2027.

Kunnskapsdepartementet gjer merksam på at Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse (HK-dir), ved vurdering av søknadar om opptak til høgare utdanning, kan inkludere utdanning tatt i okkuperte område eller statar som ikkje er internasjonalt anerkjent. Dette i motsetnad til den vurderinga same direktorat gjer i samband med vurdering av søknad om generell godkjenning av utanlandsk høgare utdanning. Skilnaden har basis i at vurderingane er ulike; godkjenning er eit vedtak om den utanlandske utdanninga i nivå og omfang er likestilt med akkreditert norsk høgare utdanning, medan opptak er ei individuell vurdering av om søkjaren er kvalifisert til å studere.

Kommentarar til enkelte føresegner i opptaksforskrifta

Kapittel 2 Generell studiekompetanse

Kommentarar til § 2-1 Generell studiekompetanse – Kunnskapsløftet

Denne føresegna gjeld krav til generell studiekompetanse og rører ikkje ved fastsette føresegner om realkompetanse og dispensasjon.

Generell studiekompetanse er hovudkravet for opptak til høgare utdanning. Dei fastsette fagkrava går fram av første ledd. Fagkrava gjeld enten søkjaren har vitnemål frå treårig vidaregåande opplæring, fagbrev/sveinebrev eller fyller vilkår som 23/5-søklar. Faget samfunnskunnskap har endra namn i og med fagfornyinga, og det føreset at forløparen samfunnsfag fungerer som likeverdig i opptakssamanheng uavhengig av namneendringa.

Omgrepet opptaksår blir i forskrifta brukt om det kalenderåret søkjaren normalt søker og får tilbod om studieplass. Dette inneber konkret at søklarar til studium med oppstart i januar, som har søknadsfrist i april eller november/desember i kalenderåret før studiestart, må oppfylle dei fastsette krava, også føresegna om alder, seinast 31. desember det året søknadsfristen går ut.

Praksiskravet i 23/5-regelen blir rekna ut på grunnlag av den faktiske tida som er brukt. Det inneber at praksis tilsvarande meir enn heiltidsstilling/-utdanning ikkje kan inngå i berekninga. Deltidspraksis blir rekna om til heiltidspraksis. Skuleår, medrekna år i lære (læretid), gir uttelling som heile år.

I 23/5-regelen er føresegna slik at deltidsarbeid kan reknast om til heiltid, og at det skal takast omsyn til om søkjaren har hatt eller har nedsett arbeidsevne. Det blir lagt til grunn at praksis og utdanning til saman ikkje kan overskride 100 prosent i same tidsrom. Det er òg ein føresetnad at søkjaren kan dokumentere at dei fastsette fagkrava er oppfylte.

Nedsett arbeidsevne inneber at ein på grunn av sjukdom, skade eller lyte har fått arbeidsevna nedsett i ein slik grad at ein er hindra i å behalde eller skaffe seg heiltids- eller deltidsarbeid. Dersom arbeidsevna er dokumentert delvis nedsett, er det ein føresetnad for å få full uttelling at resterande arbeidsevne har vore brukt.

Søklarar kan dokumentere nedsett eller redusert arbeidsevne med til dømes attest frå lege eller kopi av vedtak frå NAV. Opptaksorganet er pliktig til å vurdere om eventuell annan dokumentasjon kan godkjennast.

Fullførte og beståtte fag (enkeltfag) frå vidaregåande opplæring kan inngå i praksiskravet dersom desse faga har eit omfang som utgjer det samla årstimekravet til studieprogrammet som faga inngår i. Fag frå ulike studieprogram kan kombinerast, og årstimekravet følgjer kravet til det studieprogrammet fleirtalet av timane er tekne i. Enkeltfag utover eitt skoleår kan kombinerast tilsvarande timekravet til eit halvt års utdanning.

Det gjeld eigne overgangsreglar for søklarar med dokumentasjon frå tidlegare strukturar i vidaregåande opplæring, jf. kapittel 9.

Beståtte og dokumenterte kurs/emne i høgare utdanning kan gi uttelling i praksiskravet dersom dei til saman utgjer minst 60 studiepoeng, jf. § 2-1 første ledd bokstav b.

Fullført og bestått fagskoleutdanning som varer i eit halvt til to år, kan takast med i berekninga av praksiskravet. Det same gjeld dokumentasjon for fullført og bestått årskurs i toårig fagskoleutdanning. Anna utdanning, til dømes forkurs til ingeniørutdanning, må vere fullført og bestått for å inngå i berekninga av praksiskravet.

Ein legg til grunn at det ikkje er stor overlapping med fag/studium som søkjaren har fått godkjende som del av opptaksgrunnlaget.

Gjennomført og dokumentert introduksjonsprogram og norskprogram med samfunnskunnskap for nykomne innvandrarak kan takast med i berekninga av praksiskravet, jf. lov om introduksjonsordning og norskopplæring for innvandrarak som nyleg har komme til Noreg.

Ein legg til grunn at Samordna opptak (SO) utarbeider retningslinjer for dokumentasjonskrav i samarbeid med institusjonane.

Kommentarar til § 2-2 Utanlandsk utdanning

[GSU-lista](#) er utarbeidd av GSU-utvalet og viser om utanlandsk utdanning er på nivå med norsk vidaregåande skule. Denne lista skal brukast ved opptak av søkjarar med utdanningsbakgrunn frå land utanfor Norden. Lista ligg som vedlegg I til forskrifta. Søkjarar med annan utdanningsbakgrunn kan ikkje påleggjast å ta fag som er oppfylte gjennom dokumentert vidaregåande opplæring frå heimlandet. Opptaksorgana skal i slike tilfelle vurdere om utdanninga til søkjaren oppfyller kravet om generell studiekompetanse.

Søkjarar med utdanning frå land der det er krav om høgare utdanning i tillegg til vidaregåande opplæring for å få generell studiekompetanse, kan etter tredje ledd ta fag i norsk vidaregåande opplæring dersom dei ikkje har tilstrekkeleg høgare utdanning. Kravet har to delar, eit innhaldskrav (studiekompetansefaga) og eit omfangskrav (840 timar). Det er mogleg å dokumentere engelskkunnskapar med test eller liknande jf. § 2-2 andre ledd, men slik test gir ikkje utteljing til dekking av omfangskravet. Det er ikkje mogleg å dekke krav til norskfaget med nokon av alternativa nemnde i § 2-2 andre ledd punkt 2-6. Dersom søkjar dekkjer deler av innhaldskravet med utanlandsk vidaregåande utdanning, treng vedkommande ikkje å ta dei faga det gjeld, men må eventuelt dekkje omfangskravet ved å ta programfag frå linje for studiespesialisering..

Søkjarar med opptaksgrunnlag frå utlandet som ikkje har utdanning på nivå med norsk 3-årig vidaregåande opplæring, og som skal vurderast som 23/5-søkjarar, jf. § 2-1, kan ikkje erstatte fagkravet i norsk (eller anna nordisk språk) med dokumentasjonsalternativa 2, 3, 4, 5 eller 6 i § 2-2, eller med norsk/nordisk språk som morsmål, inkludert kombinasjons-moglegheitene i pkt. a. og b.

Kommentarar til § 2-3 Opptak på grunnlag av fullført høgare utdanning

Det er berre søkjarar som er tekne opp til høgare utdanning etter føresegnene i kapittel 3, som kan vurderast for generell studiekompetanse etter § 2-3.

Delar av eit utdanningsprogram i høgare utdanning som ikkje er fullførte og beståtte, gir ikkje generell studiekompetanse. Dette inneber at søkjarar som er tekne opp til høgare utdanning på grunnlag av unntaksføresegnene i kapittel 3, normalt må fullføre og bestå utdanninga dei har begynt på, før dei kan få generell studiekompetanse etter § 2-3.

Kravet om dokumenterte kunnskapar i norsk i § 2-3 andre ledd gjeld for søkjarar frå land utanfor Norden som dokumenterer opptaksgrunnlaget ved framandspråkleg høgare utdanning. Dersom generell studiekompetanse er oppnådd med grunnlag i høgare utdanning med norsk eller anna nordisk språk som undervisningsspråk, er ikkje ytterlegare norskkunnskapar noko krav.

Søkjarar som blir tekne opp til høgare utdanning med grunnlag i annan høgare utdanning får ikkje tilleggspoeng for denne, jf. § 7-11.

Kommentarar til § 2-4 Opptak på grunnlag av fullført fagskoleutdanning

Søkjarar som har fullført og bestått 2-årig fagskoleutdanning får generell studiekompetanse med grunnlag i fagskolen. Søkjarar med fagskoleutdanning frå land utanom Norden må dokumentere norsk og engelsk på same måte som søkjarar med vidaregåande opplæring frå desse landa. Universitet og høgskolar har plikt til å vurdere om norskkravet er oppfylt på annan måte, jf. § 2-1 tredje ledd.

Bestått fagskoleutdanning etter studieordningar før rammeplan fastsett av departementet i 1998-1999, gir ikkje generell studiekompetanse. Eldre fagskoleutdanning gir likevel unntak frå krav om generell studiekompetanse til einskilde studium, sjå § 9-1 tredje ledd.

Søkjarar som blir tekne opp til høgare utdanning med grunnlag i fagskoleutdanning får ikkje tilleggspoeng for denne, jf. § 7-11.

Kapittel 3 Unntak frå generell studiekompetanse

Generell kommentar

Føresegnene i kapittel 3 gjeld unntak frå krav om generell studiekompetanse. Dersom det er fastsett spesielle opptakskrav til eit studium, jf. kapittel 4, må desse vere oppfylte.

Spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg)

§§ 3-3, 3-7, 3-8,3-9, 3-11 og 3-12 gir institusjonane høve til å tilby spesielt tilrettelagde studium med grunnlag i relevant fagbrev (y-veg).

Kommentarar til § 3-1 Realkompetanse

Realkompetanse blir ofte omtalt som dokumentert kunnskap, dokumenterte ferdigheiter og generell kompetanse tileigna uavhengig av læringsarena gjennom formell, ikkje-formell og uformell læring. Formell læring er den læringa som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for autorisasjons- og/eller sertifiseringsformål. Ikkje-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbod som ikkje inngår i utdanningssystemet, medan uformell læring

skjer gjennom livet på arenaer som ikkje først og fremst er berekna på strukturert læring. Kvar enkelt institusjon har sjølv ansvaret for vurdering og opptak på grunnlag av realkompetanse.

Det er institusjonane sjølve som avgjer kva som er nødvendige kvalifikasjonar og kva som er ein eigna og tenleg framgangsmåte for å vurdere realkompetanse.

Generell studiekompetanse er framleis det normale grunnlaget for opptak til høgare utdanning. Ein søkjar som har fått godkjent realkompetanse for opptak til eit studium ved ein institusjon, er ikkje automatisk kvalifisert for opptak til andre studium ved den same institusjonen, og heller ikkje til studium ved andre institusjonar. Opptaksorganet har plikt til å vurdere realkompetanse som svarer til dei fastsette fagkrava.

Kommentarar til § 3-2 Dispensasjon

Formålet med føresegna om dispensasjon er å hindre openbert urimeleg behandling av enkeltsøklarar. Det er lagt til grunn at denne føresegna berre skal brukast i tilfelle der heilt spesielle omsyn gjer seg gjeldande. Som for opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. § 3-1, må det gjerast ei konkret vurdering av om studenten er kvalifisert for det studiet vedkommande søker opptak til. Det må godtgjerast at søkjaren har nødvendige faglege føresetnader for å gjennomføre det aktuelle studiet. Dokumentasjon kan til dømes vere attest frå lege, anna helsepersonell, pedagogisk-psykologisk teneste eller tilsvarande.

Vurderinga av om ein søkjar oppfyller vilkåra for dispensasjon, er todelt. Det vil seie at to vilkår må vere oppfylte før dispensasjon kan innvilgast:

- 1) Først må det vurderast om det ligg føre varig sjukdom, funksjonshemming eller liknande. Dette er eit avgjerande vilkår for å få innvilga dispensasjon, som òg går klart fram av ordlyden i føresegna, jf. formuleringa «på grunn av» i første ledd.
- 2) Deretter må det vurderast om oppgitt grunn inneber at det ikkje har vore mogleg for søkjaren å oppfylle enkelte krav til GSK.

Kommentarar til § 3-3 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning

Søklarar med relevant fagbrev/sveinebrev er kvalifiserte for opptak til spesielt tilrettelagd ingeniørutdanning, utan dei fastsette tilleggskrava i matematikk og fysikk. Det er institusjonane sjølve som vurderer om dei vil leggje til rette for og tilby slik utdanning.

Generell kommentar til §§ 3-4, 3-5 og 3-6

Unntak frå kravet om generell studiekompetanse skal berre gjerast i heilt spesielle tilfelle. For studium som ikkje er nemnde i desse paragrafane, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse og eventuelle spesielle opptakskrav, jf. kapittel 4.

Kommentarar til § 3-6 Unntak frå kravet om generell studiekompetanse for opptak til enkelte kunstfag

Unntak frå krav om generell studiekompetanse for opptak til kunstfag gjeld ikkje for alle søkjarar til slike studium. Hovudregelen er framleis generell studiekompetanse for opptak til desse studia. Det er berre i spesielle høve der søkjarar som kan dokumentere spesielle faglege evner og som ikkje kan dokumentere generell studiekompetanse, at det kan gjerast unntak. Unntaket omfattar til dømes ikkje faglærarutdanning i musikk. Det er berre til studium som er lista i denne føreseigna i opptaksforskrifta at det kan gjerast unntak frå kravet om generell studiekompetanse.

Kapittel 4 Spesielle opptakskrav

Generelle kommentarar

Departementet kan fastsetje spesielle opptakskrav når omsynet til gjennomføringa av studiet gjer dette nødvendig. Departementet viser til at tilnærma like utdanningsprogram bør ha dei same opptakskrava. For studium som ikkje er nemnde i kapittel 4 i forskrifta, gjeld normalt krav om generell studiekompetanse dersom det ikkje er fastsett unntak i §§ 3-4, 3-5 eller 3-6.

Søkjarar til dei studia som er nemnde her, må oppfylle spesielle opptakskrav. Dette gjeld òg for søkjarar som er innvilga unntak frå krav om generell studiekompetanse etter føreseigna i kapittel 3. Søkknadar til studium med spesielle opptakskrav kan som hovudregel også realkompetansevurderast. Realkompetansevurdering er ikkje aktuelt når det er stilt krav om eit bestemt fagleg nivå med forskriftsfesta karakter- eller poengkrav. Det faglege nivået på den vidaregåande opplæringa til søkjaren må oppfylle desse krava.

Nokre studium har krav om bestemte karakterar i enkelte fag. Det er i slike tilfelle normalt gjennomsnittskarakteren i faget som avgjer om søkjaren kan få tilbod om opptak. Karakterkravet i norsk omfattar til dømes gjennomsnittet av standpunktkarakterar og eventuelle eksamenskarakterar i norsk hovudmål, sidemål og munnleg, jf. §§ 7-5. For fellesfaget matematikk gjeld også både standpunktkarakter og eventuelle eksamenskarakter i berekninga av gjennomsnittskarakter.

Alle institusjonar som nyttar spesielle opptakskrav som er generelt tilgjengelege (altså for studium som ikkje er konkret nemnt i føresegnene i kapittel 4, til dømes regler som i § 4-3 tredje ledd eller § 4-8), skal melde dette inn til Samordna opptak innanfor gjeldande fristar. Det er ein føresetnad at institusjonar som tar i bruk spesielle opptakskrav som hovudregel skal varsle komande søkjarar om dette på eigna måte minst eitt år før kravet tek til å gjelde. Denne føresetnaden gjeld ikkje viss kravet er knytt til eit nyoppretta studium, eller det nye kravet er ein reell lette frå føregåande krav for same studium.

I § 2-2 første ledd går det fram at søkjarar med 3-årig vidaregåande utdanning frå dei andre nordiske landa er kvalifiserte for opptak utan tilleggskrav i norsk når utdanninga dei dokumenterer, gir generelt opptaksgrunnlag. Slike søkjarar må oppfylle tilsvarande karakterkrav i eit anna nordisk språk, jf. artikkel 3 i den nordiske avtalen: "Dersom det

stilles krav til særlige kvalifikasjoner eller faglige kunnskaper for å bli tatt opp til en bestemt høyere utdanning, skal utdanningssøkende fra de andre nordiske land oppfylle disse kravene på tilsvarende måte som landets egne søkere."

Kommentarar til § 4-1 Spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse

Dei spesielle opptakskrava må òg vere oppfylte av søkjarar som er unnatekne frå krav om generell studiekompetanse etter føresegnene i kapittel 3.

Departementet føreset at institusjonane informerer søkjarane om krav til forkunnskapar utover fastsette opptakskrav.

Kommentarar til § 4-3 Spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag

Det er fastsett spesielle opptakskrav til informatikk, realfag, natur- og miljøfag. Det er ikkje høve til å fastsetje andre opptakskrav enn dei som går fram av § 4-3. Det må presiserast at matematikk er realfag, og at dei spesielle opptakskrava òg gjeld for opptak til enkeltemne som normalt inngår i fastsette studieprogram.

Vi minner om at opptakskrava til informatikkutdanning normalt er annleis enn opptakskrava til andre utdanningar innanfor desse fagområda.

Dei spesielle opptakskrava gjeld elles for alle studium som oppfyller desse kriteria:

- *Informatikkutdanning*

Minst halvparten av studiepoenga er i informatikk og nødvendige støttefag i realfag og teknologi.

- *Realfag, natur- og miljøfag*

Minst halvparten av studiepoenga er i realfag, teknologifag og/eller natur- og miljøfag.

Kommentarar til § 4-5 Spesielle opptakskrav til enkelte økonomiske og administrative fag

Lærestader som ønsker å innføre eit av opptakskrava til eit slikt studium, som ikkje har det per i dag, må informera eigne søkjarar og melda endringa inn til direktoratet minst eitt år før endringa kan tre i kraft.

Kommentarar til § 4-7 Spesielle opptakskrav til lærarutdanningar

Skulepoeng for opptak til grunnskulelærarutdanning, 5-årig lektorutdanning og faglærarutdanning omfattar karakterpoeng (gjennomsnitt av alle karakterar på vitnemålet med to desimalar, multiplisert med 10), jf. § 7-5 og eventuelle tilleggspoeng for språk- og/eller realfag.

Grunnskulelærarutdanning og 5-årig lektorutdanning

Dei fastsette poeng- og karakterkrava gjeld òg for opptak til spesialisert grunnskulelærarutdanning, til dømes grunnskulelærarutdanning med realfag og grunnskulelærarutdanning med musikk osv., jf. § 4-7 andre og tredje ledd, om ikkje unntak er vedteke jf. § 4-7 A.

Intervju

Søkjarane til lærarutdanning kan i tillegg måtte gjennomføre ein opptaksprøve i form av eit intervju etter nærmare reglar som institusjonen fastset. Institusjonar som vil bruke intervju ved opptak til grunnskulelærer- og lektorutdanning, skal informere om dette både gjennom Samordna opptak og på eigne nettsider.

Bestått *nasjonalt forkurs i matematikk* i årene 2016, 2017, 2018 og 2019 for søkjarar med eit karaktergjennomsnitt på minimum 3,0 i fellesfaget matematikk, dekkjer kravet til karakteren 4 i matematikk for søkjarar til lærarutdanningar som har dette som eit spesielt opptakskrav.

Kommentarar til § 4-9 Spesielle opptakskrav til enkelte kunstfag

Det er berre til dei studia som er lista opp i forskrifta, at det kan stillast krav om opptaksprøve utover kravet om generell studiekompetanse. Sjå òg § 3-6 om unntak frå krav om generell studiekompetanse. For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-10 Spesielle opptakskrav til diverse fag

For opptak til studium der det er fastsett opptaksprøve er det i nokre tilfelle fastsett alternative reglar for rangering av søkjarane. Sjå merknadar til § 7-14.

Kommentarar til § 4-11 Desentralisert utdanning og deltidsutdanning

Institusjonane sjølve kan fastsetje spesielle opptakskrav i form av praksis til desentralisert utdanning og til deltidsutdanning som kan tilbydast anten på ein lærestad eller desentralisert. Institusjonane kan ikkje fastsetje tilleggskrav utover yrkeserfaring og relevant arbeidspraksis.

Institusjonane kan berre fastsetje krav om tilknytning til utdanningsstaden til desentralisert utdanning som blir tilbode på deltid.

Eit krav om tilknytning til utdanningsstaden skal ikkje definerast slik at dei geografiske områda blir opplevde som vilkårlege. Opptaket skal heller ikkje avgrensast til søkjarar frå éin eller eit fåtal kommunar.

Kapittel 5 Opptak på visse vilkår

Kommentarar til § 5-1 Opptak på visse vilkår

Det skal gå fram av dokumentasjonen (kompetansebevis) frå den vidaregåande skulen at søkjaren hadde gyldig frávær til eksamen i eitt eller fleire spesifiserte fag, og at dette er grunnen til at eleven ikkje har fått dokumentasjon på fullført og bestått opplæring.

Departementet viser til at søkjarane som ber om opptak på visse vilkår skal ha dokumentasjon frå den vidaregåande skulen om at søkjaren ikkje har avlagt eksamen i eit eller fleire fag.

Dokumentasjon om årsak skal ha vore lagd fram og godkjend av skulen. Departementet viser til dette og at opptaket til høgare utdanning ikkje skal be om attest som syner årsaka til fråværet.

Dersom resultatet av utsett eksamen i eit fag ligg føre før opptak til høgare utdanning, kan ikkje institusjonen gi opptak på vilkår.

Opptaksforskrifta § 5-1 første ledd stiller krav om at utsett eksamen må vere bestått i løpet av første semester etter opptak. Retten til utsett eksamen i vidaregåande opplæring er ikkje tidsavgrensa til semesteret etter, men i opptaksforskrifta er det sett opp ei slik avgrensing. Forskrift til opplæringslova § 9-36 stiller krav om at eleven må gå opp til første etterfølgjande eksamen.

Kommentarar til § 5-2 Opptak på visse vilkår for utanlandske søkjarar

Institusjonar som tilbyr årskurs i norsk for søkjarar frå land utanom Norden og der søkjarane må søkje om studentvisum, kan gi søkjarar tilbod om studieplass på eit planlagt ordinært studium, og så gi desse søkjarane utsett studiestart til året etter, på vilkår av at dei fullfører og består årskurset i norsk. Norsk inngår normalt i opptakskrava til ordinære studium.

Kapittel 6 (Oppheva)

Kapittel 7 Rangering av søkjarar ved opptak

Kommentarar til § 7-1 Generelt om rangering og kvotar

Dokumentasjon av fag som gir tilleggspoeng, kan inngå i den dokumentasjonen som gir grunnlag for rangeringa.

Høve for tilsegn om tidleg opptak forutset det følgjande:

1. Søkjarar må dokumentere at dei er kvalifiserte for studiet og kan bli poengrekna innan fastsett frist.
2. Søkjarar må dokumentere behovet for tidleg opptak innan fastsett frist. Grunnlag for tidleg tilsegn er om søkjaren
 - er i jobb og har oppseiingstid, eller må søkje permisjon, eller
 - er sjølvstendig næringsdrivande og skal avvikle verksemda i samband med studium, eller
 - må flytte med familie, eller
 - har behov for særskilt tilrettelegging på studiestaden, eller
 - må søkje opphaldsløyve for å studere.

Kommentarar til § 7-2 Kvote for førstegongsvitnemål og ordinær kvote

Med heimel i § 7-2 femte ledd kan departementet frita enkelte studium frå kravet om kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål. Det er ikkje meint at søkjarar til studium med opptaksprøver, som til dømes fleire kunstfaglege utdanningar, automatisk skal få unntak frå krav om førstegongsvitnemål. Ved studium som ikkje er lista opp, skal 50 prosent av studieplassane tilbydast søkjarar som oppfyller kriteria for denne kvoten. Dersom det ikkje er tilstrekkeleg kvalifiserte søkjarar til å fylle kvoten kan resterande plassar bli tilbode søkjarar frå ordinær kvote.

Det blir presisert at alle studium som ikkje er nemnde her, også studium med opptaksprøve som heile eller delar av rangeringsgrunnlaget, jf. § 7-14, skal ha 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål.

Desse studia er unnatekne frå kvote for førstegongsvitnemål:

- desentraliserte utdanningar og/eller deltidsutdanningar med minst eitt års yrkespraksis som spesielt opptakskrav. Dette gjeld likevel berre for utdanningar der lærestaden med heimel i § 4-11 har fastsett spesielt opptakskrav om minst eitt års yrkespraksis.
- yrkesfaglærarutdanning
- trafikk-lærarutdanning
- trafikk-lærar for tunge klassar
- studium ved Steinerhøgskolen
- tradisjonelt bygghandverk

For vidaregåande opplæring som er fullført og bestått frå våren 2009 til og med våren 2024, er det 9. juli 2007 i forskrift til lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskulen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-43 som fastsett kriterium for kva krav som gjeld for at elevar/privatistar kan få utferda førstegongsvitnemål.

For vidaregåande opplæring som er fullført og bestått frå og med våren 2025, er det 3. juni 2024 i forskrift til lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskriften) § 9-47 fastsett kriterium for kva krav som gjeld for at elevar kan få utferda førstegongsvitnemål. Sjå også punktet om dokumentasjon av opplæringa i [innformasjon frå Udir om overgang til ny opplæringslov](#).

Einskilde søkjarar kan få høve til å konkurrere i kvote for førstegongsvitnemål, i tillegg til dei tilfella som går fram av § 7-2. Kvoten for førstegongsvitnemål omfattar òg søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har fått utferda førstegongsvitnemål etter normal tid i vidaregåande opplæring, men som i tillegg har fått utferda kompetansebevis med matematikk R2 bestått i løpet av normaltida. Bakgrunnen for dette er at R2 gir uttelling i opptaket sjølv om faget ikkje kan stå på same vitnemål som S1+S2 etter Utdanningsdirektoratet sine retningslinjer for føring av vitnemål og kompetansebevis i vidaregåande opplæring punkt 4.5.

I tillegg omfattar kvoten søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har oppnådd yrkeskompetanse på normal tid på bakgrunn av vitnemål frå yrkesfag, når søkjaren har oppnådd generell studiekompetanse ved å ha fullført påbygg til yrkesfagleg opplæring (Vg4). Både faga som gir generell studiekompetanse, og eventuelle tilleggsfag søkjaren har bestått i løpet av normal tid for å dekkje spesielle opptakskrav, inngår i rangeringa i kvoten for førstegongsvitnemål.

I tillegg omfattar kvoten søkjarar som ikkje fyller meir enn 21 år i opptaksåret, og som har oppnådd generell studiekompetanse på grunnlag av utanlandsk utdanning, etter nærmare reglar i opptaket.

Kommentarar til § 7-3 Spesielle kvotar

Departementet viser til at opptak til høgare utdanning normalt skjer i to kvotar, ordinær kvote og kvote for førstegongsvitnemål som kvar utgjer 50 prosent av studieplassane. I tillegg kan Kunnskapsdepartementet fastsette spesielle kvotar for enkelte studium ved ein institusjon, enten etter søknad frå universitetet eller høgskulen eller på eige initiativ.

Det er fastsett spesielle kvotar for desse studia:

- *Ingeniørutdanning (bachelor)*

Inntil 20 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar med godkjent eittårig forkurs med full fagkrets. Søkjarane blir poengberekna på grunnlag av karakterpoengsum frå forkurset, jf. § 7-4. Det blir ikkje gitt tilleggspoeng. Søkjarar som ikkje blir tekne opp i kvoten, konkurrerer vidare om andre studieplassar med grunnlag i forkurset og eventuell tilleggsdokumentasjon som gir grunnlag for tilleggspoeng.

- *Journalistutdanning*

Inntil 10 prosent av studieplassane kan setjast av til søkjarar som dokumenterer minst ½ års relevant arbeidspraksis i fulltidsstilling.

Det er fastsett spesielle kvotar for enkelte studium ved desse institusjonane:

Ved UiT – Noregs arktiske universitet:

- *Akvakultur, fiskerifag og fiskehelse*

1 studieplass for søkjarar med samisk språkkompetanse i kvote for førstegongsvitnemål.

- *Rettsvitenskap*

67 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. 3 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, der 2 plassar er til søkjarar i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Odontologi*

60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote .

- *Integrert master i teknologiske fag*

50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Det skal vere 50 prosent kvote for søkjarar med førstegongsvitnemål innanfor kvota og 5 prosent kvote for søkjarar med samisk språkkompetanse der halvparten går til søkjarar med førstegongsvitnemål.

- *Medisin*

60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 8 av desse studieplassane er reserverte for søkjarar frå Nord-Troms og Finnmark. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 6 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, 3 i kvote for førstegongsvitnemål.

- *Psykologi*

60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Ernæring*

60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Ergoterapi*

50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Innanfor denne kvoten er det ein kvote på 10 prosent for søkjarar med samisk språkkompetanse. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål, dette gjeld òg for kvota for søkjarar med samisk språkkompetanse.

- *Vernepleie*

60 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Paramedisin*

50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål. Inntil 2 studieplassar skal setjast av til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Farmasi*

50 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål og inntil 2 studieplassar til søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

- *Andre helsefaglege utdanningar*

80 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. Innanfor denne kvoten er det ein kvote på 10 prosent for søkjarar med samisk språkkompetanse. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål, dette gjeld òg for kvota for søkjarar med samisk språkkompetanse.

I denne samanhengen omfattar Nord-Noreg fylka Nordland og Troms og Finnmark.

Ved Noregs idrettshøgskole:

- *Bachelor i Sport Management*
- *Bachelor i trening, helse og prestasjon*
- *Bachelor i trenerrollen og idrettspsykologi*

10 studieplassar ved dei tre studia kan tilbydast søkjarar innstilte av Norges Idrettsforbund.

Ved Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet

- *Veterinærstudiet*

1 studieplass for søkjarar med samisk språkkompetanse, i kvote for førstegongsvitnemål.

- *Bachelorstudium i landskapsingeniør*

Inntil 20 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med minst eitt års relevant praksis.

Ved OsloMet - storbyuniversitetet:

- *Journalistutdanning*

Inntil 5 studieplassar for søkjarar med minoritetsbakgrunn.

Ved Universitetet i Innlandet:

- *Dokumentar- og TV-produksjon*

2 studieplassar for søkjarar med samisk språkkompetanse, 1 i kvote for førstegongsvitnemål og 1 plass i ordinær kvote.

Ved Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet

- *Sosionomutdanning*

Inntil 20 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med interkulturell/internasjonale erfaring.

- *Fleksibelt, desentralisert og samlingsbasert bachelorstudium i sjukepleie, Gjøvik*

Inntil 30 studieplassar skal setjast av til søkjarar med bustadsadresse i Innlandet fylke. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.

Ved Universitetet i Stavanger:

- *Hottelleing*

Inntil 50 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar som dokumenterer minst eitt års relevant praksis.

- *Desentralisert bachelorstudium i toll, vareførsel og grensekontroll*
80 prosent kvote for søkjarar frå Nord-Noreg. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.

Ved Universitetet i Sørøst-Noreg:

- *Fleksible, desentraliserte bachelorstudium i sjukepleie*
 - a. Inntil 80 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med bustadadresse i kjernekommunar definert av institusjonen. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.
 - b. Inntil 20 prosent av studieplassane skal setjast av til søkjarar med bustadadresse i regionkommunar definert av institusjonen. 50 prosent av studieplassane innanfor kvoten skal setjast av til søkjarar med førstegongsvitnemål.

Kommentarar til § 7-4 Poengberekning av søkjarar med meir enn eitt grunnlag for rangering

For å kunne bli vurdert både som såkalla 23/5-søkjar og på grunnlag av treårig vidaregåande opplæring må søkjaren kunne poengbereknast på begge måtane, jf. § 7-5. Lærestaden skal ved opptak bruke den poengberekninga som gir høgast rangering for søkjaren.

Kommentarar til § 7-6 Omrekning frå utanlandske til norske karakterar

For å gi søkjarar med utanlandsk vidaregåande opplæring ein karakterpoengsum dei kan bruke i opptaket til grunnutdanningar, må ein rekne om karakterane frå den utanlandske karakterskalaen til den som er brukt i norsk vidaregåande opplæring (1-6, med 2 som lågaste ståkarakter). Departementet har overført mynde og ansvar for fastsetjing av omrekningstabellar til Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse ved tenesta Samordna opptak. Samordna opptak har òg ansvar for å gjere tabellane kjende. Tabellane ligg som Vedlegg II til forskrifta.

Vitnemål frå linje for studiespesialisering har normalt om lag 25 karakterar. Talet 25 blir difor nytta som ein konstant når vi reknar inn karakterar frå nye fag tatt i Noreg i poengsummen til søkjarar med vitnemål frå utlandet, slik at dei nye karakterane skal få like stor vekt som dei har for søkjarar med vitnemål frå norsk offentleg skule, jf. sjette ledd.

For opptaksgrunnlag etter § 2-2 (9), som er ei blanding av norsk og utanlandsk vidaregåande opplæring, skal ein rekne ut karakterpoeng som eit snitt av dei to delane, der det utanlandske vitnemålet skal vektast 2/3 og dei norske faga skal vektast 1/3, jf. § 7-1 (3).

Kommentarar til § 7-7 Karakterforbetringar

Søkjarar som får førstegongsvitnemål etter to år i vidaregåande opplæring, kan bruke det påfølgjande året til eventuelle karakterforbetringar og framleis bli vurderte i kvote for førstegongsvitnemål, jf. § 7-2.

Kommentarar til § 7-8 Tilleggsponeng for realfag og framandspråk frå vidaregåande opplæring

Tilleggsponeng for realfag og framandspråk blir berre gitt for fag som er tekne i vidaregåande opplæring.

Tilleggsponeng for framandspråk gjeld for søkjarar som vel programfag framandspråk, eller som har teke framandspråk utover dei obligatoriske krava til framandspråk på eit vitnemål. Elevar som vel gresk 1, gresk 2, latin 1 og latin 2 i vidaregåande opplæring, får 0,5 tilleggsponeng for kvart av desse programfaga.

Legg spesielt merke til at føresegna ikkje omfattar tilleggsponeng for obligatorisk framandspråk (fellesfag) og heller ikkje programfag engelsk.

Kommentarar til § 7-9 Tilleggsponeng for det underrepresenterte kjønnet

Kjønnsbalansen i høgare utdanning, og i arbeidslivet, er primært eit resultat av at søkinga til mange studium har skeiv kjønnsfordeling. Det er ei utfordring at ikkje fleire kvinner søker seg til tekniske studium som ingeniørstudiet, og at ikkje fleire menn søker seg til helse- og sosialfaglege studium som sjukepleiestudiet. Ofte speglar kjønnsamansetninga på studiet kjønnsfordelinga blant søkjarar. Kjønnsponeng er omdiskutert fordi ein gir eitt kjønn ein fordel som det andre kjønnet ikkje har. Det kan resultere i at ein søker som har fått kjønnsponeng, kjem inn på eit studium på kostnad av ein søker frå det overrepresenterte kjønnet som har betre karakterar. Dette kan på individuelt plan oppfattast som urettvist. Kjønnsponeng skal medverke til å fremje likestilling, sikre like sjansar og rettar og hindre diskriminering. Det følgjer av opptaksforskrifta § 7-9 andre ledd at «[d]et blir berre gitt tilleggsponeng der det er godtgjort at andre verkemiddel ikkje har ført fram».

Offentlege myndigheiter har ei plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for likestilling, jf. likestillings- og diskrimineringslova § 24. I denne lova blei aktivitetsplikta til offentlege myndigheiter utvida til å omfatte alder som grunnlag for diskriminering. Lova fastset ikkje kva som er meint med «offentlege myndigheiter». Omgrepet er forklart i forarbeida.

Omgrepet omfattar forvaltningsorgan som er ein del av stat, kommune og fylkeskommune, men kan også omfatte private rettssubjekt. For å bli rekna som ei offentlig myndigheit må likevel verksemda utøve offentlig myndigheit, jf. Prop. 63 L (2018–2019) kapittel 3.10.1.5 side 93. I kommentarutgåva til likestillings- og diskrimineringslova punkt 24.2.2, blir det konkretisert at offentlege myndigheiter «betrer at for eksempel departementene, direktoratene, fylkesmennene, fylkeskommunene, kommunene, nemnder, statlige og kommunale råd, de offentlige universitetene og høyskolene er omfattet av begrepet.» Private rettssubjekt som utøver offentlig myndigheit er omfatta av aktivitets- og utgreiingsplikta i likestillings- og diskrimineringslova § 24. Det tyder blant anna at private

utdanningsinstitusjonar er omfatta av denne plikta. Universitet og høgskular har derfor ei plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dersom ein situasjonsanalyse viser at det er behov for å setje i verk tiltak, bør undervisningsinstitusjonane som utgangspunkt setje i verk tiltak som er mindre inngripande enn bruk av kjønnspoeng.

Kvar grensa går mellom tiltak som har til formål å oppnå likebehandling i høvesvis mogelegheiter og resultat, er ikkje alltid openbert. Spørsmålet vil primært vere avhengig av ei vurdering av dei relevante faktiske omstenda. Mellom anna må det vurderast om kvinner og menn faktisk i utgangspunktet har like sjansar, eller om det er forhold som gjer at det er grunn til å særbehandle det eine kjønn for å oppnå like sjansar. Vurderingane må gjerast for kvar enkelt utdanning. Det er ikkje tilstrekkeleg å vise til at det eine kjønn har betre mogelegheiter enn det andre på arbeidsmarknaden generelt. Positiv særbehandling skal fremje like mogelegheiter. Det må derfor vurderast særskilt kva som skal til for at kjønnspoeng i konkrete tilfelle kan seiast å fremje like mogelegheiter og redusere barrierar.

Regjeringa ser det som viktig å oppnå ein betre kjønnsbalanse i både utdanning og arbeidsliv. Derfor kan kjønnspoeng brukast der kor kjønnsbalansen er særleg stor, og kor det er konkurranse for å kome inn på studiet.

For opptak til studieåret 2026-2027 gjeld derfor følgjande:

Noregs teknisk-naturvitenskaplege universitet

2 tilleggspoeng til kvinner gis på følgjande studium:

Femårig integrert master i teknologi (siv.ing.), Trondheim

- Elektronisk systemdesign og innovasjon
- Maskin- og energiteknologi
- Kybernetikk og robotikk

Treårige ingeniørgrader, Gjøvik

- Bygg
- Data - cybersikkerhet og programmering
- Elektro
- Produksjon og produktutvikling, fleksibel

Treårige ingeniørgrader, Trondheim

- Automatisering og intelligente systemer
- Data – systemutvikling
- Elektrifisering og digitalisering
- Elektronisk systemingeniør
- Maskin

Treårige ingeniørgrader, Ålesund

- Automatisering og intelligente systemer
- Data – applikasjonsutvikling
- Mekatronikk og produktdesign
- Skipsingeniør

Andre bachelorstudium, Gjøvik

- Digital infrastruktur og cybersikkerhet
- Programmering

Andre bachelorstudium, Trondheim

- Musikkteknologi
- Fysikk

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Bachelor i bioingeniør, Trondheim

Universitetet i Oslo

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi, vår og haust

Universitetet i Bergen

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

Universitetet i Agder

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Bachelor i sjukepleiar

Lovisenberg diakonale høgskule

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Bachelor i sjukepleiar

Noregs miljø- og biovitenskaplege universitet

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i veterinærmedisin
- Bachelor i dyrepleie

OsloMet - storbyuniversitetet

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Barnevernspedagogutdanning

Universitetet i Stavanger

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll

Universitet i Tromsø – Noregs arktiske universitet

1 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Profesjonsutdanning i psykologi

2 tilleggspoeng til menn gis på følgjande studium:

- Bachelor i bioingeniør

Kommentarar til § 7-10 Tilleggspoeng for alder

§ 4-11 gir institusjonane fullmakt til sjølve å fastsetje krav om inntil 5 års yrkeserfaring for desentralisert og/eller deltidsorganisert utdanning. Ved utdanningar der det er stilt krav om fleire års yrkeserfaring, skal også desse søkjarane, i tråd med tidlegare føresegner, få tilleggspoeng for alder frå og med det året dei fyller 24 år. Elles gjeld dei rangeringsreglane som er fastsette for denne typen studium.

Kommentarar til § 7-11 Tilleggspoeng for høgare utdanning, fagskule, eit år på folkehøgskule, sivilteneste eller militær førstegongsteneste

Søkjarar kan maksimalt få 2 tilleggspoeng for skule eller teneste som ikkje er ein del av vidaregåande opplæring. Søkjaren kan ikkje få tilleggspoeng for fagskule eller høgare utdanning som er søkjarens grunnlag for generell studiekompetanse, jf. §§ 2-3 og 2-4.

Det er berre dokumentasjon på fullført militær førstegongsteneste frå Noreg eller andre nordiske land som gir rett til to tilleggspoeng.

Kommentarar til § 7-12 Rangering av søkjarar som ikkje kan poengbereknast

Det kommer fram av § 7-12 første ledd at lærestaden skal gjere ei individuell skjønnsmessig vurdering av søkjarar som ikkje kan poengbereknast, som søkjarar som til dømes har enten fagskuleutdanning, realkompetanse, vitnesbyrd frå Rudolf Steinerskolen, eller nokre utanlandske utdanningar.

Institusjonane skal sjå på alle kvalifikasjonar avhengig av kvalifiseringsgrunnlag, og vurdere dette opp mot de ferdigheiter og kunnskapar som søkjarane som har fått opptak på grunnlag av poengberekning har.

Grunnlaget for rangering er § 7-1 tredje ledd, der det står at «grunnlaget for rangering er den dokumentasjonen som kvalifiserer søkjaren for eit studium». Med andre ord så skal lærestaden gjere den individuelle, skjønnsmessige vurderinga på grunnlag av kvalifikasjonsgrunnlaget til søkjaren, og det er ikkje moglegheit til å sjå på kvalifikasjonar som ikkje inngår i kvalifikasjonsgrunnlaget

Kommentarar til § 7-13 Rangering på grunnlag av særskild vurdering

Anna morsmål enn norsk kan vektleggjast dersom søkjaren har fullført og bestått norsk vidaregåande opplæring med kortare butid enn seks år i landet, jf. opplæringsforskrifta § 5-12. Med andre spesielle forhold er meint uventa hendingar som har påverka karakterane frå

vidaregåande skule. Det må gå fram av den innsende dokumentasjonen korleis dei spesielle forholda har påverka karakterane.

Vidaregåande utdanning frå utlandet gir i seg sjølv ikkje grunn for særskild vurdering. I alle tilfelle skal lærestadene ta med i vurderinga om søkjaren har fått den tilrettelegginga han/ho har krav på, jf. opplæringslova med forskrifter.

Likeverdige kunnskapar og ferdigheiter betyr at søkjaren kan sidestillast med søkjarar som har fått tilbod om plass etter vanlege reglar.

Kommentarar til § 7-14 Rangering på grunnlag av opptaksprøve

Departementet har fullmakt til å fastsetje om opptaksprøve skal vere med i berekningsgrunnlaget ved rangering.

Som følge av oppmodingsvedtak frå Stortinget om høve for institusjonar som ønskjer det, til å bruke intervju som ein del av rangeringa, kan universitet og høøgskolar kalle inn kvalifiserte søkjarar til intervju før opptak til grunnskulelærer- og lektorutdanning, jf. endringar i § 4-7 første punkt andre ledd. Det er lagt til grunn at intervju blir sidestilt med opptaksprøve, og at universitet og høøgskolar som ønskjer det, må informere departementet om korleis intervju skal påverke rangeringa av søkjarane.

Departementet minner om at ved opptak til studium som har opptaksprøve, og som ikkje er på lista nedanfor, skal opptaksprøven berre brukast som grunnlag for kvalifisering, ikkje som grunnlag for rangering.

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte på grunnlag av ein kombinasjon av ordinær rangering etter denne forskrifta og tilleggspoeng for bestått opptaksprøve på eit visst nivå, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1-13 i musikk, dans og drama og anna musikkutdanning som er pedagogisk retta
- b) Studium ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
- c) Masterstudium i landskapsarkitektur ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo i samarbeid med Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- d) Fotojournalistutdanning ved OsloMet – storbyuniversitetet
- e) Kulturprosjektleiing og prosjektleiing for fjernsyn ved Universitetet i Innlandet
- f) Luftfartsfag ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- g) Til følgjande studium ved Nord universitet må søkjaren dokumentere spesielle ferdigheiter, fastsette av institusjonen, i form av innsendt arbeid:
 - Bachelorstudium i CG art and Animation
 - Bachelorstudium i Film and TV Production
 - Bachelorstudium i spill og opplevelsesteknologi
- h) Lærer- og førskulelærerutdanninga ved Steinerhøgskolen

- i) Til følgjande studium ved Høyskolen Kristiania må søkjaren bestå ei opptaksprøve fastsett av institusjonen
 - Bachelorstudium i Art Direction
 - Bachelorstudium i grafisk design
 - Bachelorstudium i eksponeringsdesign
 - Bachelorstudium i tekst og skribent

For opptak til desse studia blir kvalifiserte søkjarar rangerte med grunnlag i berre opptaksprøvar, etter reglar fastsette av institusjonen:

- a) Scenekunstutdanning
- b) Studium i utøvande og skapande musikk
- c) Produktdesignutdanning ved OsloMet – storbyuniversitetet
- d) Samtidskunst ved Universitetet i Tromsø – Noregs arktiske universitet
- e) Forfattarstudiet
- f) Dokumentarfilmproduksjon og fleirkameraproduksjon og bachelorstudium i film og TV ved Universitetet i Innlandet
- g) Arkitektstudiet ved Bergen Arkitektthøgskole
- h) Studium i utøvande og skapande kunst ved Universitetet i Bergen og Noregs teknisk- naturvitskapelege universitet
- i) Studium ved Kunsthøgskolen i Oslo
- j) Studium i dans ved tidlegare Norges dansehøgskole (no Høyskolen Kristiania)
- k) Bachelorstudium i film og TV ved Høyskolen Kristiania
- l) Visuell kunst ved Høyskolen Kristiania
- m) Bachelor i manus ved Høyskolen Kristiania
- n) Bachelorstudium i låtskriving og produksjon ved Høyskolen Kristiania
- o) Bachelorstudium i tolking i offentleg sektor ved OsloMet – storbyuniversitetet
- p) Bachelorstudium i lyddesign ved Høyskolen Kristiania
- q) Bachelor i låtskriving og musikkproduksjon ved Høyskolen Kristiania
- r) Årsstudium i instrumentmaking ved Universitetet i Sørøst-Noreg
- s) Bachelorstudium i utøvande folkedans ved Universitetet i Sørøst-Noreg

Med helsing

Marthe Nordtug (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Katrine Elida Aaland
utgreiingsleiar

Dokumentet er signert elektronisk og har derfor ikkje handskrivne signaturar

Adresseliste

Association of Norwegian Students Abroad (ANSA)

Departementene

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir, Samordna opptak)

Elevorganisasjonen

Fagskoler

Fylkeskommunene inkl. Oslo kommune

Kunnskapssektorens tjenesteleverandør – Sikt

Norsk studentorganisasjon (NSO)

Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF)

Private høyskoler

Statlige universiteter og høyskoler

Statsforvalterne

Utdanningsdirektoratet

Videregående skoler

Kopimottakere

Arbeids- og velferdsdirektoratet

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Forskerforbundet

Forum for fagskoler - Abelia

Hovedorganisasjonen Virke

Landsorganisasjonen i Norge

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Lærernes Yrkesforbund

Nasjonalt fagskoleråd

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Norsk Lektorlag

Næringslivets Hovedorganisasjon

Rådet for offentlige fagskoler

Skolelederforbundet

Skolenes landsforbund

Statens lånekasse for utdanning

Unio

Universitets- og høyskolerådet

Utdanningsforbundet

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund